

แนวคิดปรัชญาตะวันตกสมัยกลางยุคกลาง :

MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES

ดร.สัณห์ณัฐ จักรภัทรวงศ์

บทนำ

- แนวคิดปรัชญาตะวันตกสมัยกลางเป็นลักษณะปรัชญาที่ผสมผสานคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะคริสต์ศาสนาเข้ากับปรัชญา นักปรัชญาสมัยนี้ส่วนมากเป็นนักบวชในศาสนาคริสต์ โดยนำเอาปรัชญาของเพลโต (PLATO) และอริสโตเติล (ARISTOTLE) นักปรัชญาคนสำคัญของมาอธิบายคำสอนทางเทววิทยา ของศาสนาคริสต์ และใช้ปรัชญากรีกอธิบายคำสอนแนวคิดทางศาสนาคริสต์ ตลอดจนนำปรัชญากรีกมาตีความใหม่เพื่อให้เข้ากันได้ สมัยนี้นักปรัชญาไม่เป็นอิสระกับตัวเอง ถูกอิทธิพลของศาสนาเข้าครอบงำ และนักปรัชญาคนสำคัญที่มีอิทธิพลในยุคกลาง คือ นักบุญออกัสติน (ST. AUGUSTINE) และนักบุญโทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS)

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

- คัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาใหม่(หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “คัมภีร์ใหม่”) (NEW TESTAMENT) มีเนื้อหาสำคัญที่เด่นชัดถือเป็นหลักการเชิงการเมืองของศาสนาคริสต์คือ การยอมรับกฎหมายธรรมชาติ (NATURAL LAW) , ความเสมอภาค และความเชื่อว่ารัฐและรัฐบาลเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ หลักการทั้งสามประการนี้ นอกจากจะปรากฏในพระคัมภีร์ใหม่แล้วบรรดานักบวชคริสต์สมัยต้นอีกหลายท่านยังช่วยอธิบายเพิ่มเติมจนผู้ที่ศึกษาสามารถเข้าใจได้กระจ่างยิ่งขึ้น

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

คัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาใหม่
(NEW TESTAMENT)

```
graph TD; A[คัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาใหม่  
(NEW TESTAMENT)] --> B[ยอมรับกฎหมายธรรมชาติ  
(NATURAL LAW)]; A --> C[เชื่อว่ารัฐและรัฐบาลเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นผู้  
เป็นเจ้าของ]; A --> D[ความเสมอภาค];
```

ยอมรับกฎหมายธรรมชาติ
(NATURAL LAW)

เชื่อว่ารัฐและรัฐบาลเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นผู้
เป็นเจ้าของ

ความเสมอภาค

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

- นักบุญเปาโล(ปอล/พอล) (SAINT PAUL) ได้อธิบายไว้ว่า กฎหมายธรรมชาติ (NATURAL LAW) ถูกลิขิตไว้ในจิตใจของมนุษย์ทุกรูป สามารถที่จะค้นพบได้ด้วยเหตุผลแตกต่างจากกฎหมายของรัฐ เป็นเช่นเดียวกับกฎแห่งศีลธรรม (CONSCIENCE) โดยมโนสำนึกจะคอยบอกสิ่งใดควรหรือไม่ควร แนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (NATURAL LAW) ในสมัยต่อมา ยอมรับว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของคริสต์ศาสนา คัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาใหม่(คัมภีร์ใหม่) (NEW TESTAMENT) กล่าวว่า “ รัฐถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษาความยุติธรรม ดังนั้นรัฐจึงมีลักษณะแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ปกครองคือผู้รับใช้พระเจ้า การเชื่อฟังจึงเป็นสิ่งจำเป็น”

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

- ทรรศนะเกี่ยวกับกษัตริย์

ผู้ปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์ใหม่ เป็นรากฐานของ ลัทธิเทวสิทธิ (DIVINE RIGHT) “ อำนาจทั้งหมดเป็นของพระเจ้า กษัตริย์ทรงปกครองโดยอำนาจของพระเจ้า ดังนั้น อำนาจของกษัตริย์จึงไม่มีขอบเขต และไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ใดนอกจากพระเจ้า “ อำนาจของกษัตริย์สืบต่อกันมาด้วยการสืบราชสันตติวงศ์เพราะพระเจ้าเลือก กษัตริย์โดยยืดยาว หลักราชาธิปไตย พฤติกรรมของกษัตริย์ พระเจ้าจะเป็นผู้ตัดสินว่าดีหรือไม่ดี ประชาชนหรือองค์กรอื่น ๆ ไม่มีสิทธิวิพากษ์

ความคิดทางการเมืองของนักบวชชาวคริสต์ในช่วงต้น

- แนวคิดว่าด้วยอำนาจสูงสุดเป็นของพระเจ้า (SUPREMACY OF GOD)

ปรัชญาเมธีฝ่ายกฎหมายธรรมชาติ (NATURAL LEGAL PHILOSOPHER) ได้อ้างทฤษฎีว่าด้วย อำนาจสูงสุดของพระเจ้า มาตั้งแต่สมัยนักบุญออกัสติน โดยอ้างว่าบรรดาสรรพสิ่งทั้งปวงย่อมอยู่ใต้คำบังคับบัญชาของพระเจ้า นักชีววิทยาอ้างว่า ทฤษฎีเช่นนี้มีรากฐานความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักการนับถือผีสังเทวดา (THEISM) โดยมนุษย์เชื่อว่าจะต้องมีสิ่งสูงสุดสิ่งหนึ่งคอย บันดาลปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ลิขิตความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ และมนุษย์จะต้องกลับไปหาสิ่งที่ลิขิตชีวิตในบั้นปลาย

นักบุญ ออกัสติน

ST. AUGUSTINE OF HIPPO

A.D. 354-430

ยุคกลาง : MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES

- แนวคิด ปรัชญา : นักบุญออกัสติน (SAINT AUGUSTINE)

ปรัชญา แนวคิด คำสอน ของนักบุญ ออกัสติน มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดทางการเมืองในสมัยนั้น และสมัยหลังจากนั้นต่อมา ผลงานที่สำคัญ คือ เทวนคร หรือ นครของพระเจ้า (CITY OF GOD) และ “คำสารภาพ” (CONFESSION)

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- แนวคิด ปรัชญา : นักบุญออกัสติน (SAINT AUGUSTINE)

“ บาปเป็นอาชญากรรมที่แท้จริงของคนชั่วโดยมีรากฐานมาจากความผิดพลาดและความรักในสิ่งที่ผิด” จงจำเป็นที่จะต้องมีผู้ปกครอง มีกฎหมายเพื่อจัดระเบียบและผดุงไว้ซึ่งสันติภาพ อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาล หรือ สถาบันการปกครองเกิดขึ้นเพราะผลแห่งบาปที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรรศนะของออกัสติน สนับสนุนลัทธิเทวสิทธิตามแบบของนักบวชชาวคริสต์ แต่เน้นว่า เฉพาะกษัตริย์ หรือ ผู้ปกครองที่ยอมรับพระเจ้าและเป็นคริสตศาสนิกชนเท่านั้น จึงจะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจเหนือประชาชนทั้งปวง ส่วนผู้ปกครองที่ปฏิเสธคริสตศาสนาย่อมไม่ใช่ผู้ที่ได้รับเทวโองการให้มาปกครอง ในนครรัฐหรืออาณาจักร

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- แนวคิด ปรัชญา : นักบุญออกัสติน (SAINT AUGUSTINE)

นักบุญออกัสตินเน้นความศรัทธาในพระเจ้าว่าเป็นหนทางเดียวที่จะนำมนุษย์ไปสู่ความสุข และอำนาจทางการเมืองจะต้องมาจากความศรัทธาในศาสนา นักบุญออกัสตินให้ความสำคัญแก่สถาบันศาสนามากกว่าสถาบันทางการเมืองการปกครอง ท่านมีทฤษฎีว่า “พระเจ้าได้จัดหาตัวแทนเพื่อช่วยเหลือคนให้พ้นจากบาปได้สำเร็จ และประสพกับชีวิตนิรันดร์ในนครของพระเจ้า ตัวแทนที่ว่านี้คือ ศาสนจักรกับรัฐ ศาสนจักรมีความสำคัญมากกว่ารัฐ อันแท้จริงแล้วรัฐอาจจะเป็นอุปสรรคในการที่จะล้างบาป หากว่ารัฐนั้นไม่ใช่รัฐ (อาณาจักร) ที่เป็นรัฐของชาวคริสต์ ศาสนจักรเป็นสถานที่ยิ่งใหญ่เป็นตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- เซนต์ ออกัสติน (ST. AUGUSTINE / AUGUSTINE OF HIPPO) A.D. 354-430

เป็นนักบุญ(SAINT)ในศาสนาคริสต์มีชีวิตอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4-5 ท่านเกิดที่เมืองตากัสเต ในปี ค.ศ. 345 ในแอฟริกา เป็นนักคิดนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางคริสต์ศาสนาโดยเฉพาะด้านเทววิทยา อธิบายหลักปรัชญาของศาสนาคริสต์ แนวความคิดของท่านเน้นหนักในทางเทวนิยม และปรัชญาศาสนาคริสต์ โลกทัศน์ของคริสต์เตียนก็ได้พัฒนาขึ้นจนกลายเป็นแนวความคิดที่โดดเด่นในปรัชญาคริสต์ในยุคต่อมาภายหลัง งานเขียนชิ้นสำคัญของท่าน คือ นครของพระเจ้า (CITY OF GOD) และคำสารภาพ (CONFESSION)

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- เซนต์ ออกัสติน (ST. AUGUSTINE / AUGUSTINE OF HIPPO) A.D. 354-430

ออกัสตินได้นำหลักปรัชญาของเพลโต มาใช้อธิบายความเชื่อในคริสต์ศาสนาได้ โดยปรับการล้นขององค์เอกมาเป็นวิญญาณของมนุษย์แต่ละคนเป็นสิ่งสร้างของพระเจ้า ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของพระเจ้าซึ่งล้นออกมา คำสอนเรื่องพระตรีเอกภาพในคริสต์ศาสนา ซึ่งถือว่าพระเจ้าเดียวมีสามบุคคล คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต (พระวิญญาณบริสุทธิ์) อธิบายด้วยปรัชญาของเพลโตได้ คือ พระบุตรเป็นพระปัญญาของพระบิดา และพระจิตเป็นความรักระหว่างพระบิดากับพระบุตร ทั้งสามเป็นพระเจ้าองค์เดียว สิ่งต่างๆ ทั้งหลายที่เป็นหน่วยเฉพาะ ย่อมมีความเป็นจริงแท้ อยู่ในที่แห่งเดียวกัน คือ ในพระปัญญา พระเจ้าทรงมีแผนการสร้างไว้เรียบร้อยแล้ว สิ่งต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมาตามแผนการนี้ จะออกนอกกลุ่มทางไปไม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีกฎเกณฑ์ประสานกันเรียบร้อยเป็นระบบ

ยุคกลาง : MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES

- เซนต์ ออกัสติน
- แนวคิดสำคัญทางเทววิทยา แนวคิดเรื่อง เอกานุภาพ (TRINITY) พระเจ้านั้นเป็นหนึ่ง คือเป็นองค์เดียวแต่แบ่งเป็น 3 ภาค (ตรีเอกานุภาพ) คือ พระบิดา (THE FATHER) พระบุตร (THE SON) พระจิต (THE SPIRIT)
- แนวคิดสำคัญ ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้) : ความรู้มีค่าที่สุด หรือความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าและวิญญาณ ความรู้ประเภทอื่น เช่น ตรรกวิทยา อภิปรัชญา และจริยศาสตร์ จะมีค่าก็ต่อเมื่อนำมาสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าของศาสนาคริสต์ เพื่อให้เข้าใจพระเจ้าเท่านั้น เพราะเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องเข้าใจสิ่งที่ตนเองเชื่ออย่างแน่วแน่ และพยายามหาพื้นฐานของศรัทธาด้วยเหตุผล การมีศรัทธานั้นก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจ บางสิ่งเราไม่มีศรัทธา นอกจากเราจะศรัทธา เซาร์ปัญญาเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จะรู้แจ้งได้ต้องอาศัยรู้ด้วยตนเองหรือมีปัญญาอย่างแท้จริง
- หลักจริยศาสตร์ของออกัสติน กล่าวว่า เมื่อจิตใจมันคงอยู่กับพระเจ้า ก็คือการได้เห็นพระเจ้านั่นเอง ชีวิตในโลกนี้ของคนเราเป็นเพียงทางบำเพ็ญบุญ เพื่อเข้าถึงพระเจ้าเท่านั้น เราจะเข้าถึงพระเจ้าได้เพราะความรัก ความรักจึงเป็นคุณธรรมสูงสุด และความยุติธรรมคือการรับใช้พระเจ้า แนวคิดของออกัสติน จึงต้องการสร้างอาณาจักรของพระเจ้า คือ ศาสนจักร (CHURCH) เพื่อเป็นสื่อกลาง พระเจ้าเป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง ทุกสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า พระเจ้าเป็นอยู่นิรันดร์

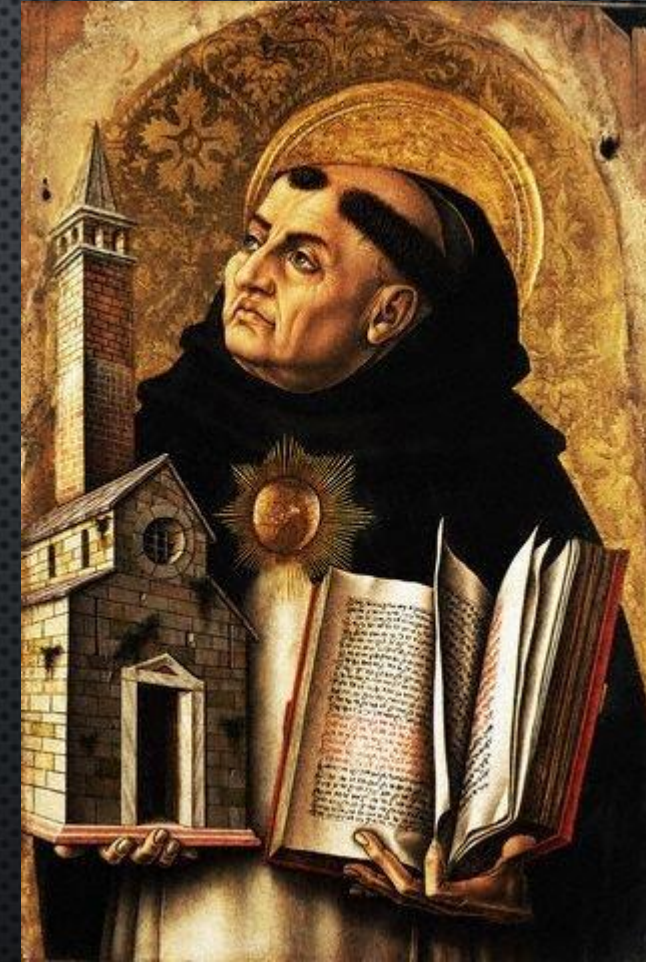
นักบุญ โทมัส อไควนัส

ST. THOMAS AQUINAS A.D. 1225-1274

ยุคกลาง : MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES

- เซนต์ โทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS)
A.D. 1225-1274

นักบุญโทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS) เป็นนักเทววิทยาชาวคริสต์ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงปรัชญายุคกลางตอนปลาย ท่านสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งเนเปิล แล้วไปอยู่กับคณะสงฆ์โดมินิกัน แม้ว่าพี่น้องของท่านไม่เห็นด้วยกับการที่ท่านมาเป็นพระก็ตาม ต่อมาทางคณะโดมินิกัน ส่งท่านไปศึกษาต่อในฝรั่งเศสและเยอรมัน เมื่อท่านบวชเป็นพระสงฆ์แล้วก็ได้เป็นอาจารย์มีชื่อเสียงโด่งดังมาก ท่านชอบเทศน์สอนให้คนจนฟัง จนท่านเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น ท่านได้รับยกย่องเป็นนักบุญหรือเซนต์ในเวลาต่อมา หนังสือปรัชญาและเทวศาสตร์ที่ท่านเขียนเป็นคำสอนที่สมบูรณ์ฉบับหนึ่งที่สำคัญของศาสนจักร

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- เซนต์ โทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS) A.D. 1225-1274

นักบุญโทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS) ท่านเป็นนักเทววิทยาที่นำเอาปรัชญาของอริสโตเติล นักปรัชญาชาวกรีกคนสำคัญมาอธิบายคำสอนของศาสนาคริสต์ ดังนั้น ผลงานส่วนใหญ่ของท่านจึงได้รับอิทธิพลมาจากอริสโตเติล แต่ก็มีผลงานบางส่วนที่แสดงถึง ทรรศนะของท่านที่แตกต่างไปจากอริสโตเติล เช่น เรื่องที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถจะใช้เหตุผลพิสูจน์เรื่องตรีเอกานุภาพ และเรื่องการสร้างโลกเป็นต้น โดยท่านยอมรับว่า คำสอนที่สำคัญในศาสนาคริสต์นั้นมนุษย์ไม่อาจจะพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผล เพราะศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาเพื่อเข้าถึงพระเจ้าโดยตรง

ยุคกลาง : MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES

- เซนต์ โทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS) A.D. 1225-1274

งานเขียนของอไควนัส พยายามอธิบายสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาและพระเจ้า อไควนัส พยายามกำหนดความสำคัญและหน้าที่ใหม่ของศาสนาที่มีต่อสังคม โดยให้ศาสนายังคงมีอำนาจทาง ธรรมตามคำสอนของศาสนา อไควนัสก็เหมือนกับนักปราชญ์คนอื่น คือมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ สังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความสามารถกำหนดควบคุมการ กระทำของตนเองได้ด้วยสติปัญญา มนุษย์จะตกอยู่ในอันตราย ถ้าไม่ยอมรับระบบสังคม อไควนัสจึง เน้นเอกภาพ ในสังคมมนุษย์ที่มีพลังอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกภาพทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ จุดมุ่งหมายก็เพื่อให้สังคมมีเอกภาพอย่างสันติไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น

ยุคกลาง : **MEDIEVAL AGES / MIDDLE AGES**

- เซนต์ โทมัส อไควนัส (ST. THOMAS AQUINAS) A.D. 1225-1274

แนวคิดที่สำคัญของนักบุญโทมัส อไควนัส ใช้ปรัชญาของอริสโตเติลมาสนับสนุนความเชื่อของทางศาสนาคริสต์ นั่นคือ แนวคิดเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้า (THE EXISTENCE OF GOD) ตามทฤษฎีของนักบุญโทมัส อไควนัส พระเจ้าเป็นจิตอันบริสุทธิ์ ซึ่งมนุษย์สามารถรู้ถึงการมีอยู่ของพระเจ้าได้โดยอาศัยศรัทธา อีกทั้งมนุษย์สามารถมีความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าได้ด้วยเหตุผล เพราะปกติแล้วมนุษย์อาศัยเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง โดยเริ่มจากสิ่งที่รู้ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ จากผลไปหาเหตุ ดังนั้นมนุษย์จึงอนุมานความมีอยู่ของพระเจ้าได้จากการสร้างสรรค์ของพระองค์ และมนุษย์สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการดูจากสิ่งที่เป็นผลหรือสิ่งที่ถูกสร้างแล้ว หรือหลังการสร้างสรรค์ของพระองค์